

“अयेदनाञ्च कुलिशञ्चतानाम्” कुमा० २ मतस्यभेदे पु०
तिका० । अस्मिन्संस्कारेण रत्नमा० ।

कुलिशद्रुम पु० कुलिश इव द्रुमः । स्तुहीदृष्टे शब्द चि०
कुलिशधर पु० कुलिशं धरति धृ-अच् । वज्रधरे इन्द्रे
कुलिशभृदादयोऽप्यत्र पु०

कुलिशनायक पु० “स्त्रोपादहयमात्रय विमुमुक्षितलिङ्गकः ।
योनिञ्च पीडयेत् कामी बन्धः कुलिशनायकः” रति-
मञ्जुयुक्ते षट्कारबन्धभेदे । कुलिशनामक इति पाठः साधुः
कुलिशपाणि पु० कुलिशः पाणावय । इन्द्रे देवराजे
कुलिशाङ्ग शा स्त्री बौद्धानां विद्यादेशीभेदे हेमच०
कुलिशासन पु० कुलिशमिव दृढमासनमस्य । शाक्यसुनौ तिका०
कुली स्त्री कुल-क गौरा० डीष् । १ कष्टकारिकायाम्
अमरः २ दृढत्वां राजनि० । ३ पत्नीज्येष्ठभगिन्याम्
(वङ्गशाली) हेमच०

कुलीक पुंस्त्री० कुल-वा० ईकन् किञ्च । पश्चिमात्रे स्त्रियां जा-
तित्वेऽपि टाप् । “सोमाय लवानालभते त्वष्ट्रे कौलीकान्
गोपादीर्देवानां पत्नीभ्यः कुलीका देवजामिभ्यः” यजु० २४
२४ कुलीक+स्वाये० ण कौलीकान् पक्षिणः” तिस्रः
कुलीकाः पक्षिणीर्देवजामिभ्य देवबन्धूभ्यः” वेद दी० ।
कुलीन पुंस्त्री० कुले जातः ख । १ सत्कुलजे ह्ये स्त्रियां
डीष् । तन्मोक्षे २ कुलाचारयुक्ते ३ उत्तमकुलजाते
ति० । कौ प्रथिव्यां बीनः । ४ भूमिलगने ति० । संज्ञायां
कन् । कुलीनक यमदुक्ते पु० हेमच० । क । जले हेम० ।
कुलीनस न० कुलिलीनं भूलग्नं स्यति सो-अन्तकर्मणि
कुलीपय ति० जलचरजन्तुभेदे “मित्राय कुलीपयान्, यरु-
णाय नक्रान्” यजु० २४, २१ । “कुलीपयान् जलजान्
मित्राय” वेददी० । नाक्रोमकरः कुलीपयस्तेऽङ्गारस्य”
यजु० २४, १५ “नाक्रः मकरः कुलीपयस्ते तयः जलचर
विशेषाः” वेददी०

कुलीर पुंस्त्री० कुल-संख्याने ईरन् किञ्च । १ कर्कटे (के कडा)
जलचरजन्तुभेदे अमरः स्त्रियां डीष् । २ कर्कटराशौ
च । कर्कटशब्दे विवर्तितः ।

कुलीरशृङ्गी स्त्री कुलीरः कुलीरावयव इव शृङ्गमस्याः
गौरा० डीष् । (काकडा शिङ्गा) दृष्टे रत्नमा० कुली-
रविषाणीत्यत्र स्त्री

कुलीराट् पु० कुलीरमन्ति अट्-क्लिप् । कर्कटशिशौ तस्योत्
पत्न्यैव स्वप्रसूतिगर्भयिनाशनेन तद्भक्षकत्वात्तथात्वम्
कुलीग पुंन० कुलिश+गुप् । वज्रे-सारसन्दरीः

कुलुका न० कुल-वा० उलच् किञ्च । जिह्वासले हेमच०
कुलुकगुञ्जा स्त्री कौ भूमौ लुका गुप्ता गुञ्जये । उल्कामौ
हारा० ।

कुलुङ्ग पुंस्त्री कुरङ्ग+गुप् । हरिणभेदे स्त्रियां टाप् ।
“सोमाय कुलुङ्ग आरण्योऽजो नकुलः शकाः” यजु० २४
२२ । “कुलुङ्गः कुरङ्गः हरिणः” वेददी० “साध्येभ्यः
कुलुङ्गान्” यजु० २४, २७

कुलुच्च ति० कुं भूमिं चेत्यष्टहादिरुपां लुञ्जति हरति, कुत्-
सितं लुञ्जति वा लुन्च-अण् । चौरभेदे “उष्णी-
पिणे गिरिचराय कुलुञ्चानां पतये नमः” यजु० १६, २२ ।

कुलूत पु० भूमिं देशभेदे सच देशः हं+सं कूर्मविभागे
वायव्यामैश्वर्याच्च उक्तः यथा “दिशि पश्चिमोत्तरस्याम्”
इत्युपक्रमे “अग्रम् ककुलूतलहङ्गस्तीराज्यद्वयसिंह-
वनस्याच्च” “शेथानां मेरुकनहराज्यमिदमुपक्रमे
“अभिसारदरदत्तङ्गकुलूतसैरिन्द्रधनराज्ञाः” ; तेन कुलू-
तदेशोद्दिष्टा । तत्र भवः अण् । कौलूत तत्र भवे ति०
बहुषु तस्य लुक् कुलूताः । तेषां राजा अण् । कौलूत
तद्वाजे बहुषु तस्य लुक् । कुलूता तद्वाजाः ।

कुलिचर पु० कुले जलसमीपे चरति चर-अच् अलुक् ।
उद्भिदे शाकभेदे “जलकुलेचरवंशकरीरप्रभृतीनि कफ-
हराणि दृष्टमूलपूरोषाणि” सुश्रुतः ।

कुलेश्वर पु० ईत० । १ शिवे २ वंशपतौ च शब्दमा०
कुलेय ति० कुले भवः वा० ङ । कुलजाते “बभूव तत् कुलेया-
नां द्रव्यकार्यमुपस्थितम्” भा० व्या० १७, ८४०

कुलोत्कट पुंस्त्री० कुलेन उत्कटः । १ कुलीनाच्चे शब्दच०
२ उत्कटकुलजाते ति०

कुलोद्दह ति० कुलं वंशभारं रक्षणादिकसद्वृत्ति उद्+
वह-अच् । कुलपालके कुलक्षेत्रे “पुत्रोभमावुरूपश्च
शूरश्चेति कुलोद्दहः” भा० वि० १५, अ०

कुलुप्ता पुंन० । कुल-संख्याने फक् अय उच्च । १ रोगभेदे
२ युल्लके च उच्चलद० । “अधीयन्तौ परि कुलुप्ता च देहत्”
ऋ० ७, ५०, २, “अयमेव दक्षिण ऊर्ध्वरूपप्राधास” इत्यु-
पक्रमे “कुलुप्तावेन्द्राग्नं हविः” शत० ब्रा० ११, ५, २, १ ।
“अयमेवोत्तरऊरुति, उपक्रमे “कुलुप्तावेन्द्राग्नं हविः
तस्मादिमौ द्वौ कुलुप्ताविति च” ११, ५, २, ५ । “जातद-
मोद्वितीयः कुलुप्तादमृतृतीयः” शत० ब्रा० १२, २, १, २ ।

कुलुपल न० कुय-कालच् लज्जानादेशः । १ पापे उच्चलद० ।
“तत्र से गच्छताद्भवं शल्य इव कुलुपलं यथा” अथ० २५